

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
prezentate la 7 aprilie 2016¹

Cauza C-149/15

Sabrina Wathelet
împotriva
Garage Bietheres & Fils SPRL

[cerere de decizie preliminară formulată de cour d'appel de Liège (Curtea de Apel Liège, Belgia)]

„Trimitere preliminară — Protecția consumatorului — Directiva 1999/44/CE — Vânzare de bunuri de consum și garanțiile conexe — Articolul 1 alineatul (2) litera (c) — Noțiunea de vânzător — Răspunderea unui profesionist care acționează ca intermediar pentru un vânzător neprofesionist”

I – Introducere

1. Este neîndoielnic că consumatorul care achiziționează un bun de consum de la un alt particular nu beneficiază de protecția instituită prin Directiva 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 mai 1999 privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe². Situația este totuși aceeași atunci când un profesionist care acționează în numele și pe seama unui particular intervine în cadrul vânzării prezentându-se consumatorului ca vânzător? Aceasta este problema care se ridică în prezenta cauză.
2. Cererea de decizie preliminară, formulată de cour d'appel de Liège (Curtea de Apel Liège, Belgia), se înscrie în cadrul unui litigiu între un consumator și un profesionist cu privire la vânzarea unui autovehicul de ocazie. Problema principală este dacă profesionistul, care acționa numai în calitate de intermediar pentru proprietarul neprofesionist al autovehiculului, este răspunzător față de consumator pentru neconformitatea autovehiculului.
3. În acest context, instanța de trimitere solicită, în esență, Curții să stabilească dacă noțiunea de vânzător, prevăzută la articolul 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44, acoperă un profesionist care, precum pârâtul din litigiul principal, intervine în cadrul unei vânzări ca intermediar pentru un particular, chiar dacă dispoziția nu evocă această situație.
4. Prin urmare, în prezenta cauză se solicită Curții să clarifice întinderea noțiunii de vânzător în sensul Directivei 1999/44 și, în consecință, domeniul de aplicare al acestei directive.

¹ — Limba originală: franceza.

² — JO L 171, p. 12, Ediție specială, 15/vol. 5, p. 89.

5. În analiza care urmează, vom prezenta mai întâi considerații de ordin general referitoare la noțiunea de intermediar și la modalitățile de interpretare a noțiunii de vânzător care figurează în Directiva 1999/44. În continuare, pe baza unei analize atât a modului de redactare a articolului 1 alineatul (2) litera (c) din această directivă, cât și a finalității acestei dispoziții, vom examina domeniul de aplicare al noțiunii de vânzător în sensul directivei pentru a răspunde la întrebarea preliminară. În final, vom aborda problema aprecierii de către instanța națională, precum și pe cea a remunerației intermediarului.

II – Cadrul juridic

A – *Directiva 1999/44*

6. Considerentul (1) al Directivei 1999/44 face trimitere la articolul 153 din Tratatul CE (în prezent articolul 169 TFUE), care prevede printre altele:

„Pentru a promova interesele consumatorilor și pentru a asigura un nivel ridicat de protecție a consumatorilor, Uniunea contribuie la protecția [...] intereselor economice ale consumatorilor, precum și la promovarea dreptului acestora la informare [...] în vederea apărării intereselor lor.”³

7. Considerentele (5) și (6) ale Directivei 1999/44 au următorul cuprins:

„(5) Întrucât crearea unui set comun de norme minime de protecție a consumatorului, valabil indiferent de locul de achiziție a bunurilor în Comunitate, va întări încrederea consumatorului și va da consumatorilor posibilitatea să profite cât mai mult de piața internă.

(6) Întrucât principalele dificultăți pe care le întâmpină consumatorii și principala sursă a disputelor cu vânzătorii privesc neconformitatea bunurilor cu contractul; întrucât, în consecință, este necesară apropierea în această privință a legislației interne care reglementează vânzarea de bunuri de consum, fără a afecta, cu toate acestea, prevederile și principiile legislației interne privind răspunderea contractuală și extracontractuală”.

8. În ceea ce privește răspunderea vânzătorului, considerentul (9) al acestei directive enunță:

„(9) Întrucât vânzătorul ar trebui să fie direct răspunzător față de consumator pentru conformitatea bunurilor cu contractul; întrucât aceasta este soluția tradițională consacrată de ordinea juridică a statelor membre; întrucât vânzătorul ar trebui, cu toate acestea, să fie liber, în conformitate cu prevederile legislației interne, să pretindă despăgubiri producătorului, unui vânzător anterior din același lanț contractual sau unui alt intermediar, în cazul în care nu a renunțat la acest drept; întrucât prezenta directivă nu aduce atingere principiului libertății contractuale între vânzător, producător, un vânzător anterior sau oricare alt intermediar; întrucât normele care reglementează cui și în ce mod vânzătorul poate pretinde astfel de despăgubiri trebuie stabilite de legislația internă”.

9. Potrivit articolului 1 alineatul (1) din directiva menționată, aceasta are ca obiectiv:

„[...] apropierea actelor cu putere de lege și actelor administrative ale statelor membre privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe, pentru asigurarea unui nivel minim uniform al protecției consumatorului în contextul pieței interne.”

3 — Versiunea consolidată 1997 a Tratatului CE (JO C 340, p. 173).

10. În acest scop, Directiva 1999/44 impune vânzătorilor anumite obligații față de consumatori, în special, în temeiul articolului 2 alineatul (1), obligația de a livra consumatorului bunuri conforme cu contractul de vânzare și, în temeiul articolului 3 alineatul (1), obligația de a răspunde față de consumator pentru orice neconformitate existentă în momentul livrării bunurilor.

11. Articolul 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44 definește noțiunea de vânzător în sensul directivei după cum urmează:

„*vânzător* înseamnă orice persoană fizică sau juridică care vinde, în temeiul unui contract, bunuri de consum în exercitarea meseriei, activității comerciale sau profesiei sale.”

12. Articolul 4 din această directivă, intitulat „Acțiunea în regres”, prevede:

„În cazul în care vânzătorul final este responsabil față de consumator pentru o neconformitate datorată unui act sau unei omisiuni a producătorului, a unui vânzător anterior din același lanț de contracte sau a altui intermediar, vânzătorul final are dreptul să se întoarcă împotriva persoanei sau persoanelor responsabile din lanțul contractual. Persoana sau persoanele responsabile împotriva cărora vânzătorul final se poate întoarce, împreună cu acțiunile relevante și condițiile de exercitare se stabilesc de legislația internă.”

13. Potrivit articolului 1 alineatul (1) din aceasta, Directiva 1999/44 prevede doar o armonizare minimă a normelor naționale privind protecția consumatorului⁴. În această privință, articolul 8, intitulat „Legislația internă și protecția minimă”, prevede la alineatul (1):

„Drepturile care rezultă din prezenta directivă sunt exercitate fără a aduce atingere altor drepturi pe care consumatorul le poate invoca în temeiul dispozițiilor de drept intern care reglementează răspunderea contractuală sau extracontractuală.”

B – Dreptul belgian

14. Noțiunea de vânzător, astfel cum a fost definită la articolul 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44, a fost transpusă literal în legislația belgiană în articolul 1649bis § 2, 2° din Codul civil belgian.

III – Situația de fapt și litigiul principal

15. La 24 aprilie 2012, doamna Wathelet a achiziționat un autovehicul de ocazie de la un atelier auto, și anume societatea cu răspundere limitată Garage Bietheres & Fils SPRL (denumită în continuare „atelierul auto Bietheres”), pentru prețul de 4 000 de euro.

16. Doamna Wathelet a plătit suma de 4 000 de euro atelierului auto Bietheres. Aceasta nu a primit însă nici dovada plății, nici factura de vânzare.

17. Atelierul auto Bietheres a supus vehiculul controlului tehnic pe cheltuiala sa și a adresat cererea de înmatriculare autorității belgiene competente. Costul acestei înmatriculări a fost suportat de doamna Wathelet.

4 — În propunerea sa din 8 octombrie 2008 care a condus la adoptarea Directivei 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind drepturile consumatorilor [COM(2008) 614 final], Comisia propusese înlocuirea a patru directive, printre care Directiva 1999/44, cu un „singur instrument orizontal” bazat pe o armonizare completă în materia protecției consumatorului. Această abordare a fost însă respinsă de Consiliu. Versiunea finală a Directivei 2011/83 din 25 octombrie 2011 (JO L 304, p. 64) conține o singură modificare a Directivei 1999/44 (noul articol 8a), care impune statelor membre, în cazul în care adoptă dispoziții privind protecția consumatorului mai stricte decât cele menționate la articolul 5 alineatele (1)-(3) și la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 1999/44, să informeze Comisia cu privire la acestea.

18. Câteva luni mai târziu, în iulie 2012, vehiculul a suferit o defecțiune. Acesta a fost adus la atelierul auto Bietheres pentru reparații. Garajul a constatat că motorul era spart.

19. În scrisoarea din 13 noiembrie 2012 adresată atelierului auto Bietheres, doamna Wathelet l-a pus în întârziere pentru a-i restitui vehiculul, solicitând, printre altele, factura de vânzare.

20. La 17 noiembrie 2012, doamna Wathelet s-a prezentat la atelierul auto Bietheres pentru a-și recupera vehiculul. Cererea respectivă i-a fost refuzată întrucât aceasta nu a fost de acord să semneze o factură de reparații de 2 000 de euro, datată 17 noiembrie 2012. Potrivit doamnei Wathelet, ea a fost informată în acel moment că atelierul auto Bietheres nu era vânzătorul vehiculului, ci acționase în realitate doar ca intermediar pentru un particular⁵.

21. Prin scrisoarea din 17 noiembrie 2012 adresată doamnei Wathelet, atelierul auto Bietheres a arătat că vehiculul cumpărat de doamna Wathelet era la vânzare în regim second-hand și că i s-a semnalat de la bun început că vehiculul nu aparținea atelierului Bietheres, ci unui particular. Potrivit atelierului auto Bietheres, spargerea motorului constituia un risc normal în cadrul achiziționării unui vehicul second-hand între particulari. Prin urmare, atelierul auto Bietheres a continuat să refuze să predea vehiculul doamnei Wathelet atât timp cât factura de reparații de 2 000 de euro nu era plătită în întregime. Atelierul auto Bietheres a anexat o chitanță privind suma de 4 000 de euro, completată de mână cu numele și prenumele proprietarului neprofesionist și ale cumpărătorului, doamna Wathelet. Acest document conține doar semnătura proprietarului neprofesionist.

22. La 13 decembrie 2012, atelierul auto Bietheres a chemat-o în judecată pe doamna Wathelet la tribunal de première instance de Verviers [Tribunalul de Primă Instanță Verviers], solicitând printre altele plata facturii de reparații de 2 000 de euro din 17 noiembrie 2012, la care se adaugă dobânzile. Atelierul auto Bietheres a susținut că vehiculul cumpărat de doamna Wathelet aparținea uneia dintre clientele sale și că vânzarea era o vânzare între particulari.

23. Doamna Wathelet a contestat cererea atelierului auto Bietheres și a introdus o cerere reconvențională, solicitând, în temeiul Codului civil belgian, rezoluțiunea vânzării cu rambursarea sumei de 4 000 de euro, majorată cu dobânzi. În plus, doamna Wathelet a solicitat plata de daune interese în cuantum de 2 147,46 euro. Aceasta a susținut că vânzarea vehiculului intervenise între ea și atelierul auto Bietheres și că nu era în măsură să știe că acesta din urmă nu era vânzătorul.

24. Tribunal de première instance de Verviers [Tribunalul de Primă Instanță Verviers] a considerat cererea atelierului auto Bietheres fondată în parte și a obligat-o pe doamna Wathelet la plata către acesta a sumei de 2 000 de euro, majorată cu dobânzi. În plus, această instanță a considerat nefondată cererea reconvențională formulată de doamna Wathelet.

25. Doamna Wathelet a declarat apel în fața instanței de trimitere, cour d'appel de Liège (Curtea de Apel Liège), menținând cererile formulate în primă instanță și solicitând, în subsidiar, restituirea imediată a vehiculului.

26. Instanța de trimitere consideră că există unele prezumții serioase, precise și concordante în sensul că doamna Wathelet nu fusese informată la momentul încheierii contractului de vânzare că era vorba despre o vânzare între particulari. În această privință, instanța națională consideră ca fiind probat faptul că doamna Wathelet nu l-a întâlnit niciodată pe proprietarul vehiculului și că atelierul auto a servit drept intermediar în cadrul vânzării fără a fi remunerat pentru aceasta de către proprietar.

5 — Din decizia de trimitere reiese că proprietarul autovehiculului nu a primit în întregime prețul de vânzare, atelierul auto Bietheres reținând suma de 800 de euro pentru reparațiile efectuate la autovehicul pentru a-l prezenta spre vânzare.

IV – Întrebarea preliminară și procedura în fața Curții

27. Instanța de trimitere a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Noțiunea «vânzător» de bunuri de consum, vizată la articolul 1649bis din Codul civil belgian, introdus prin Legea [din 1 septembrie 1994] intitulată «Legea privind protecția consumatorilor în cazul vânzării de bunuri de consum», care transpune în dreptul belgian [Directiva 1999/44 privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe], trebuie interpretată în sensul că include nu numai profesionistul care, în calitate de vânzător, transferă proprietatea unui bun de consum către un consumator, ci și profesionistul care intervine în calitate de intermediar al unui vânzător neprofesionist, indiferent dacă este sau nu este remunerat pentru intervenția sa și dacă a informat sau nu a informat posibilul cumpărător cu privire la faptul că vânzătorul este un particular?»

28. Guvernele belgian, german și austriac, precum și Comisia Europeană au depus observații scrise. Nu a avut loc o ședință de audiere a pledoariilor.

V – Analiza juridică

A – *Observații introductive*

1. *Cu privire la noțiunea de intermediar*

29. Cu titlu introductiv, ne pare util să formulăm câteva observații cu privire la noțiunea de intermediar, care acoperă o serie de situații ale căror efecte juridice pot fi diferite și pot face obiectul unor variații naționale⁶, dat fiind că dreptul național al contractelor a făcut obiectul numai al unei armonizări foarte limitate la nivel european⁷.

30. Instanța de trimitere nu a precizat în ce sens utilizează termenul de intermediar în cererea de decizie preliminară.

31. În ceea ce privește Directiva 1999/44, aceasta nu conține nicio definiție a termenului de intermediar, care figurează în considerentul (9) și la articolul 4 din aceasta, și nici dispozițiile directivei și nici lucrările sale pregătitoare nu indică în ce sens este utilizat acest termen în directiva menționată. Nici Curtea nu a avut ocazia să analizeze această chestiune sau, mai general, rolul și responsabilitățile intermediarului în domeniul protecției consumatorului.

6 — A se vedea „Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR)”, document elaborat la cererea Comisiei de Grupul de studii privind Codul civil european și Grupul Acquis-ul comunitar, 2009, cartea II, capitolul 6, intitulat „Representation”.

7 — A se vedea totuși Propunerea Comisiei din 11 octombrie 2011 de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind legislația europeană comună în materie de vânzare [COM(2011) 635 final], care are în vedere, în ceea ce privește contractele transfrontaliere, un „set unitar și de sine stătător de norme de drept al contractelor, care include dispoziții pentru protecția consumatorilor, legislația europeană comună în materie de vânzare, care trebuie considerată ca un al doilea regim de drept al contractelor în cadrul legislației naționale a fiecărui stat membru” (punctul 1, p. 4 din propunere), în măsura în care părțile contractului convin cu privire la aceasta.

32. Termenul de intermediar figurează însă în alte directive referitoare la protecția consumatorului. Mai multe dintre acestea conțin o definiție explicită a termenului, care are în vedere orice persoană care acționează în numele sau pe seama unei alte persoane⁸. Această definiție acoperă atât comerciantul care acționează în nume propriu, care este considerat în general ca fiind parte la contract potrivit dreptului național al contractelor⁹, cât și pe cel care acționează în numele unei alte persoane, care, dimpotrivă, nu este considerat în general ca parte la contract¹⁰.

33. Reiese din cererea de decizie preliminară că proprietarul vehiculului în discuție a afirmat că vehiculul îi aparținea, că era vorba despre „o vânzare între particulari și că atelierul auto nu [avusese] decât rolul unui intermediar”. În plus, se arată în decizia de trimitere că plata prețului de vânzare a fost transferată proprietarului vehiculului¹¹.

34. Ne permitem să deducem de aici că intermediarul în speță, atelierul auto Bietheres, a intervenit în cadrul vânzării în numele și pe seama proprietarului vehiculului.

35. În consecință, ne vom întemeia în analiza care urmează pe o definiție a noțiunii de intermediar care include orice profesionist care, în cadrul unei vânzări a unui bun de consum, intervine față de consumator în numele și pe seama proprietarului neprofesionist al bunului vândut¹².

36. În plus, în lipsa unor indicații contrare, ne permitem să prezumăm că atelierul auto Bietheres a fost autorizat de proprietarul vehiculului să vândă acest din urmă vehicul. Astfel, analiza noastră privește doar situația în care intermediarul acționează pe baza unei autorizări.

2. Cu privire la obiectul întrebării preliminare

37. Prin cererea preliminară formulată, instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea noțiunii de vânzător prevăzute la articolul 1649bis din Codul civil belgian, care a fost introdus prin Legea din 1 septembrie 1994 pentru a transpune în dreptul belgian articolul 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44.

38. Trebuie arătat cu titlu introductiv că, fiind sesizată în temeiul articolului 267 TFUE, Curtea este competentă să se pronunțe cu privire la interpretarea tratatelor, precum și cu privire la validitatea și la interpretarea actelor adoptate de instituțiile Uniunii. Competența Curții este limitată însă la examinarea dispozițiilor dreptului Uniunii. Revine instanței naționale sarcina de a aprecia sfera de aplicare a dispozițiilor naționale și modul în care trebuie aplicate¹³.

8 — A se vedea în special articolul 2 din Directiva 85/577/CEE a Consiliului din 20 decembrie 1985 privind protecția consumatorilor în cazul contractelor negociate în afara spațiilor comerciale (JO L 372, p. 31, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 188) (abrogată prin Directiva 2011/83) și articolul 2 alineatul (1) litera (e) din Directiva 2008/122/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 ianuarie 2009 privind protecția consumatorilor în ceea ce privește anumite aspecte referitoare la contractele privind dreptul de folosință a bunurilor pe durată limitată, la contractele privind produsele de vacanță cu drept de folosință pe termen lung, precum și la contractele de revânzare și de schimb (JO L 33, p. 10). A se vedea de asemenea articolul 2 punctul 2 din Propunerea Comisiei din 8 octombrie 2008 pentru Directiva 2011/83, menționată mai sus (nota de subsol 4 din prezentele concluzii).

9 — A se vedea „Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR)”, *op. cit.*, cartea II, capitolul 6, nota I.1 la punctul II-6:106, intitulat „Representative acting in own name”.

10 — *Ibidem*, punctul II-6:105, intitulat „When representative’s act affects principal’s legal position”.

11 — A se vedea nota de subsol 5 din prezentele concluzii.

12 — Cu alte cuvinte, cu privire la o definiție mai limitată decât cea care este utilizată în actele Uniunii menționate la nota de subsol 8 din prezentele concluzii.

13 — Hotărârea Innoventif (C-453/04, EU:C:2006:361, punctul 29) și Ordonanța Koval’ský (C-302/06, EU:C:2007:64, punctul 17 și jurisprudența citată).

39. În consecință, întrebarea preliminară trebuie înțeleasă ca vizând să se stabilească dacă noțiunea de vânzător în sensul articolului 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44 trebuie interpretată în sensul că include profesionistul care acționează în numele și pe seama unui particular, indiferent dacă este sau nu este remunerat pentru intervenția sa și dacă a informat sau nu a informat consumatorul cu privire la faptul că vânzătorul era un particular.

3. Cu privire la modalitățile de interpretare

40. Înainte de a examina interpretarea noțiunii de vânzător în sensul articolului 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44, vom prezenta considerații de ordin general care ne par instructive în acest scop.

41. În primul rând, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, atât din cerințele aplicării uniforme a dreptului Uniunii, cât și din cele ale principiului egalității rezultă că termenii unei dispoziții a dreptului Uniunii care nu face nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul său de aplicare trebuie, în mod normal, să primească în întreaga Uniune o interpretare autonomă și uniformă, care trebuie stabilită ținând cont de contextul prevederii și de obiectivul urmărit de reglementarea în cauză¹⁴.

42. Întrucât definiția vânzătorului prevăzută la articolul 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44 nu cuprinde nicio trimitere la legislațiile naționale, aceasta trebuie considerată, așadar, ca reprezentând o noțiune autonomă a dreptului Uniunii, care se întemeiază doar pe surse de drept al Uniunii.

43. În al doilea rând, deși termenul de vânzător figurează în alte acte ale dreptului Uniunii¹⁵, definiția specifică instituită la articolul 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44 este prevăzută doar de această directivă. Astfel, este vorba despre o noțiune unică ce trebuie interpretată în lumina obiectivelor urmărite de directiva amintită, precum și în raport cu funcția specială a vânzătorului în cadrul directivei menționate¹⁶.

44. În al treilea rând, noțiunea de vânzător în sensul Directivei 1999/44 trebuie să aibă în mod necesar un caracter *obiectiv*, întemeindu-se pe anumite elemente verificabile care rezultă din textul articolului 1 alineatul (2) litera (c) din directivă (un „contract”, o vânzare a unui „bun de consum”, o „activit[ate] comercial[ă] sau profesie [...]”).

14 — A se vedea în special Hotărârile *Seattle Genetics* (C-471/14, EU:C:2015:659, punctul 23) și *Axa Belgium* (C-494/14, EU:C:2015:692, punctul 21 și jurisprudența citată).

15 — A se vedea în special articolul 3 litera (h) din Regulamentul (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 octombrie 2004 privind cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate să asigure aplicarea legislației în materie de protecție a consumatorului (JO L 364, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 12, p. 69).

16 — În schimb, definiția „consumatorului” care figurează la articolul 1 alineatul (2) litera (a) din Directiva 1999/44 se regăsește în alte acte ale Uniunii. A se vedea în special articolul 2 litera (b) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273) și articolul 2 punctul 2 din Directiva 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 1997 privind protecția consumatorilor cu privire la contractele la distanță (JO L 144, p. 19, Ediție specială, 15/vol. 4, p. 160). Aceasta din urmă a fost abrogată prin Directiva 2011/83.

45. Această noțiune este de asemenea *funcțională* și *relațională*, în sensul că derivă din funcția persoanei în cadrul unei operațiuni economice speciale¹⁷. Astfel, vânzătorul „vinde” un bun de consum unui consumator în contextul unui contract de vânzare. În consecință, stabilirea persoanelor care intră sub incidența articolului 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44 nu este statică, ci depinde de poziția lor în cadrul unui anumit raport contractual. Funcția vânzătorului trebuie interpretată în principal din punctul de vedere al consumatorului, cel care face obiectul unei protecții conferite prin această directivă.

B – Cu privire la interpretarea articolului 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44

1. Cu privire la interpretarea literală a articolului 1 alineatul (2) litera (c)

46. Potrivit modului de redactare a articolului 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44, noțiunea de vânzător acoperă:

„orice persoană fizică sau juridică care vinde, în temeiul unui contract, bunuri de consum în exercitarea meseriei, activității comerciale sau profesiei sale.”

47. Definiția noțiunii de vânzător în sensul Directivei 1999/44 nu face, așadar, trimitere la cea de intermediar și, dintr-un punct de vedere mai general, directiva nu tratează în mod explicit răspunderea intermediarului față de consumator¹⁸. Nu rezultă nici că problema răspunderii intermediarului a făcut obiectul unei discuții pe parcursul procedurii legislative care precedă adoptarea acestei directive¹⁹, a cărei temă centrală este relația dintre vânzător și consumator, aceștia din urmă fiind subiectele de drept principale ale directivei.

48. Lipsa unei mențiuni în Directiva 1999/44 cu privire la răspunderea intermediarului față de consumator este cu atât mai semnificativă cu cât legiuitorul european a decis să includă intermediarul printre operatorii răspunzători față de consumator în mai multe alte directive referitoare la protecția consumatorului²⁰.

49. În plus, termenul de intermediar este menționat în Directiva 1999/44 numai în raport cu răspunderea sa față de vânzătorul final. Astfel, potrivit articolului 4 din directivă, în cazul în care acest vânzător este responsabil față de consumator pentru o neconformitate datorată unui act sau unei omisiuni a producătorului, a unui vânzător anterior din același lanț de contracte sau „a altui

17 — Curtea a statuat în mod similar că noțiunea de consumator în sensul articolului 2 litera (b) din Directiva 93/13 are „un caracter obiectiv” și „trebuie apreciată având în vedere un criteriu funcțional, care constă în a aprecia dacă raportul contractual în cauză se înscrie în cadrul unor activități străine de exercitarea unei profesii” (Ordonanța Tarcău, C-74/15, EU:C:2015:772, punctul 27). A se vedea de asemenea Hotărârea Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, punctul 21) și Concluziile avocatului general Cruz Villalón prezentate în cauza Costea (C-110/14, EU:C:2015:271, punctul 28). A se vedea, în ceea ce privește noțiunea de consumator în sensul articolului 13 din Convenția privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, semnată la Bruxelles la 27 septembrie 1968 (JO 1972, L 299, p. 32), Hotărârea Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, punctul 16), în care Curtea a subliniat „poziția acestei persoane într-un anumit contract, în raport cu natura și cu finalitatea acestuia”.

18 — A se vedea de asemenea *Cartea verde privind revizuirea acquis-ului în domeniul protecției consumatorilor* [COM(2006) 744 final, punctul 4.2].

19 — În schimb, posibilitatea de a include dispoziții privind răspunderea producătorului față de consumator a făcut obiectul unor discuții. A se vedea în special *Cartea verde privind garanțiile bunurilor de consum și serviciile post-vânzare* [COM(93) 509 final], Rezoluția Parlamentului European din 6 mai 1994 privind Cartea verde a Comisiei privind garanțiile bunurilor de consum și serviciile post-vânzare (JO C 205, p. 562), Avizul Comitetului Economic și Social din 27 noiembrie 1996 privind propunerea de directivă (punctele 1.4 și 2.5, JO 1997, C 66, p. 5), Rezoluția legislativă a Parlamentului European din 10 martie 1998 privind propunerea de directivă (amendamentele 4, 5 și 25, JO C 104, p. 30), și propunerea modificată a Comisiei [COM(1998) 217 final, punctul 5].

20 — A se vedea nota de subsol 8 din prezentele concluzii.

intermediar”, vânzătorul final are dreptul să se întoarcă împotriva persoanei sau persoanelor responsabile din lanțul contractual. În această privință, a doua parte a acestui articol precizează că identificarea persoanelor responsabile, precum și acțiunile și condițiile de exercitare relevante se stabilesc în conformitate cu dreptul național²¹.

50. Având în vedere cele de mai sus, considerăm ca fiind cert, astfel cum apreciază și guvernele belgian, german și austriac, precum și Comisia, că noțiunea de vânzător prevăzută la articolul 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44 nu acoperă profesionistul care acționează în numele și pe seama unui particular, care intervine în mod evident în acest scop în cadrul unei vânzări către consumator. Prin urmare, un asemenea profesionist nu „vinde” bunuri de consum „în temeiul unui contract”, ci intervine doar în cadrul unei vânzări între particulari, căreia această directivă nu i se poate aplica.

51. Or, în opinia noastră, această constatare nu exclude în sine ca un profesionist care acționează în numele și pe seama unui particular să poată fi considerat, după caz, vânzător în sensul articolului 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44 în cazul în care, prezentându-se consumatorului, dă impresia că a acționat în calitate de vânzător. În această situație, din punctul de vedere al consumatorului, profesionistul pare că „vinde” bunuri de consum, „în temeiul unui contract”, „în exercitarea meseriei, activității comerciale sau profesiei sale”. În plus, această situație pare să fie comparabilă cu cea în care intermediarul acționează în nume propriu²². Acesta din urmă este, în general, obligat în temeiul contractului²³ și trebuie considerat, în consecință, vânzător în sensul articolului 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44.

52. Definiția relativ largă a noțiunii de vânzător care figurează la articolul 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44 pledează în favoarea includerii în domeniul său de aplicare a profesionistului care, prezentându-se consumatorului, dă impresia că a acționat în calitate de vânzător.

53. Se ridică problema dacă modul de redactare exact al articolului 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44 se opune unei asemenea interpretări.

54. În litigiul principal, implicațiile principale ale modului de redactare privesc de la bun început, în opinia noastră, expresiile „în temeiul unui contract” și „vinde [...] bunuri de consum”, dat fiind că instanța de trimitere consideră probat faptul că atelierul auto Bietheres vinde bunuri de consum în exercitarea meseriei, activității comerciale sau profesiei sale²⁴.

21 — A se vedea de asemenea considerentul (9) al Directivei 1999/44, care prevede că această directivă „nu aduce atingere principiului libertății contractuale între vânzător, producător, un vânzător anterior sau oricare alt intermediar”. De asemenea, în contextul dreptului internațional privat, articolul 1 alineatul (2) litera (g) din Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) (JO L 177, p. 6) prevede că „chestiunea de a ști dacă un reprezentant poate angaja față de terți răspunderea persoanei pe seama căreia pretinde că acționează [...]” este exclusă din domeniul de aplicare al acestui regulament.

22 — Cele două situații sunt juxtapuse în „Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR)”, *op. cit.*, cartea II, capitolul 6, punctul II-6:106: „When the representative, despite having authority, does an act in the representative's own name or otherwise in such a way as not to indicate to the third party an intention to affect the legal position of a principal, the act affects the legal position of the representative in relation to the third party as if done by the representative in a personal capacity”. A se vedea de asemenea articolul 13 alineatul (1) din Convenția asupra agenției în vânzarea internațională de bunuri, semnată la Geneva la 17 februarie 1983, potrivit căruia actele sunt obligatorii numai pentru intermediar și pentru terț în cazul în care „(a) terțul nu cunoștea sau se considera că nu cunoaște calitatea intermediarului sau (b) rezultă din circumstanțele speței, în special printr-o trimitere la un contract de comision, că intermediarul a intenționat să angajeze doar pe el însuși”.

23 — A se vedea punctul 32 din prezentele concluzii.

24 — S-ar putea ridica problema dacă expresia „în exercitarea meseriei, activității comerciale sau profesiei sale” presupune că profesionistul trebuie să vândă în general bunuri de consum de tipul specific care face obiectul vânzării în discuție. O asemenea interpretare ne pare prea largă. Aceasta nu exclude totuși ca faptul menționat să poată fi relevant pentru aprecierea prin care se urmărește să se stabilească dacă intermediarul, prezentându-se consumatorului, a dat impresia că acționează în calitate de vânzător. A se vedea punctul 86 din prezentele concluzii.

a) Cu privire la expresia „în temeiul unui contract”

55. Nici modul de redactare, nici lucrările pregătitoare ale Directivei 1999/44²⁵ nu oferă lămuriri cu privire la întinderea exactă a expresiei „în temeiul unui contract”. Prin urmare, pentru determinarea sensului expresiei menționate, trebuie să se recurgă la sensul ei obișnuit în limbajul curent, ținând seama de contextul în care este utilizată și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte²⁶.

56. Suntem de acord cu analiza Comisiei potrivit căreia expresia „în temeiul unui contract” implică existența unui contract, fie scris, fie oral.

57. În ceea ce privește această expresie, Comisia arată că revine instanței naționale sarcina de a stabili dacă a existat un contract de vânzare și, dacă este cazul, între ce părți a fost încheiat, în special dacă a fost încheiat între un consumator și un vânzător în sensul Directivei 1999/44.

58. Guvernele belgian, german și austriac arată că doar persoana care este parte la contract în calitate de vânzător este direct răspunzătoare față de consumator în temeiul contractului de vânzare. Astfel, singura problemă care s-ar ridica, în ceea ce privește noțiunea de vânzător în sensul articolului 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44, ar fi aceea de a se stabili cine este cocontractantul consumatorului²⁷.

59. Nu suntem de acord pe deplin cu această abordare potrivit căreia noțiunea de vânzător este legată de identificarea părților la contract.

60. Desigur, vânzătorul, definit în sensul Directivei 1999/44, este în majoritatea cazurilor persoana care se obligă prin contract să livreze bunul vândut. Cu toate acestea, în vederea aplicării Directivei 1999/44, trebuie să se distingă, în opinia noastră, pe de o parte, identificarea părților la contract și, pe de altă parte, identificarea vânzătorului în sensul articolului 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44.

61. Cu privire la acest aspect, trebuie amintit caracterul minim al armonizării instituite prin această directivă. Identificarea părților la contract ține de normele generale ale statelor membre aplicabile contractelor de vânzare, care nu sunt armonizate prin directiva menționată²⁸.

62. Decurge de aici, în opinia noastră, că identificarea părților la contract în temeiul drepturilor naționale nu poate fi determinantă în raport cu aprecierea impusă prin articolul 1 alineatul (2) litera (c) din directivă. Astfel, noțiunea de vânzător, ca noțiune autonomă a dreptului Uniunii, s-ar întemeia doar pe sursele dreptului Uniunii. Această concluzie poate fi consolidată având în vedere obiectivul directivei, respectiv asigurarea unei protecții uniforme minime a consumatorilor în Uniune, indiferent de locul de vânzare a bunurilor²⁹.

25 — În fapt, expresia „în temeiul unui contract” nu figura în propunerea inițială a Comisiei [Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind vânzarea de bunuri de consum și garanțiile conexe, COM(95) 520 final] din 23 august 1996 și nici în propunerea modificată [Propunerea modificată de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind vânzarea de bunuri de consum și garanțiile conexe, COM(98) 217 final] din 1 aprilie 1998. Expresia a fost adăugată la articolul 1 alineatul (2) litera (c) fără explicații, în Poziția comună (CE) nr. 51/98 din 24 septembrie 1998, adoptată de Consiliu în vederea Directivei 1999/44 (JO C 333, p. 46), și acceptată de Parlamentul European în decizia sa din 17 decembrie 1998 privind poziția comună adoptată de Consiliu (JO 1999, C 98, p. 226).

26 — A se vedea Hotărârea Content Services (C-49/11, EU:C:2012:419, punctul 32).

27 — A se vedea de asemenea Reich, N., Micklitz, H. W., Rott, P., și Tonner, K., *European Consumer Law*, ediția a doua, Intersentia, p. 173, precum și Bianca, M., și Grundmann, S. (editori), *EU Sales Directive, Commentary*, Intersentia, p. 114.

28 — În expunerea de motive la propunerea de directivă, Comisia precizează că Directiva 1999/44 înlătură normele generale ale statelor membre aplicabile contractelor de vânzare, precum cele referitoare la încheierea contractului și la viciile de consimțământ etc. În plus, Comisia subliniază că propunerea urmărește să acopere doar o parte foarte limitată a chestiunilor ridicate de vânzarea bunurilor de consum. A se vedea Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind vânzarea de bunuri de consum și garanțiile conexe [COM(95) 520 final], alineatul II litera (d) și alineatul III la articolul 7 [actualul articol 8 din Directiva 1999/44].

29 — A se vedea în special considerentul (5) al Directivei 1999/44. În Avizul din 27 noiembrie 1996 privind propunerea de Directivă 1999/44 a Comisiei, punctul 2.1, Comitetul Economic și Social subliniază obiectivul de a asigura consumatorilor, în cazul cumpărării din alt stat membru a unui produs care se dovedește defectuos, o protecție comparabilă cu cea care le-ar fi asigurată în statul în care locuiesc.

63. În consecință, expresia „în temeiul unui contract” presupune ca atare doar existența unui contract și, în consecință, nu se opune interpretării avute în vedere, potrivit căreia un profesionist care acționează în numele sau pe seama unui particular trebuie considerat vânzător în sensul articolului 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44 în cazul în care, prezentându-se consumatorului, dă impresia că acționează în această calitate.

b) Cu privire la expresia „vinde [...] bunuri de consum”

64. În sensul obișnuit al limbajului curent, termenul „a vinde” înseamnă că o persoană, vânzătorul, transferă un bun unei alte persoane, cumpărătorul, în schimbul unei sume care reprezintă prețul bunului.

65. Astfel cum subliniază guvernul belgian, articolul 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44 nu prevede că vânzătorul trebuie să fie proprietarul bunului vândut³⁰.

66. În lipsa vreunei indicații în acest sens în textul articolului 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44 și în lucrările pregătitoare ale acesteia, o interpretare strictă a dispoziției potrivit căreia vânzătorul s-ar limita la proprietarul bunului vândut ne pare illogică pentru faptul că intermediarul care acționează în nume propriu este în general obligat în temeiul contractului³¹, deși nu este proprietarul bunului vândut.

67. Amintim de asemenea că directiva acoperă doar o parte foarte limitată a normelor generale ale statelor membre aplicabile contractelor de vânzare și nu are nicio incidență asupra reglementărilor naționale referitoare la proprietate.

68. În plus, Directiva 1999/44 privește în principal garanțiile bunurilor de consum și răspunderea pentru neconformitate. În acest context, din punctul de vedere al consumatorului care face obiectul protecției acestei directive, nu pare relevant ca proprietarul și vânzătorul bunului să fie în mod necesar aceeași persoană.

69. Cu alte cuvinte, în cadrul Directivei 1999/44, pentru a-și asuma funcția de vânzător, operatorul în discuție nu trebuie să fie neapărat proprietarul bunului³². Nu există astfel niciun motiv pentru a se limita sfera de aplicare a noțiunii de vânzător la proprietarul bunului vândut.

2. Cu privire la interpretarea teleologică a articolului 1 alineatul (2) litera (c)

70. O interpretare teleologică a articolului 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44 consolidează interpretarea literală a acestei dispoziții, potrivit căreia un profesionist care acționează în numele și pe seama unui particular poate fi considerat vânzător în sensul acestei dispoziții în cazul în care, prezentându-se consumatorului, dă impresia că a acționat în calitate de vânzător.

30 — În schimb, nu suntem de acord pe deplin cu punctul de vedere al guvernului austriac potrivit căruia, în temeiul textului articolului 1 alineatul (2) litera (c), nu trebuie să existe automat un transfer de proprietate. În opinia noastră, termenul a „vinde” implică un transfer de proprietate către consumator. Aceasta nu exclude, astfel cum afirmă guvernul austriac, un contract de vânzare cu rezervă de proprietate, ci înseamnă doar că contractul privește transferul de proprietate asupra unui bun către un consumator.

31 — A se vedea punctul 32 din prezentele concluzii.

32 — Deși este adevărat că profesionistul care nu este proprietarul bunului nu este capabil în general să organizeze, fără consimțământul proprietarului, repararea sau înlocuirea bunului, conform articolului 3 alineatele (2) și (3) din Directiva 1999/44, în cazul unei neconformități, articolul 3 alineatul (5) din această directivă conferă în mod explicit consumatorului dreptul de a cere o reducere corespunzătoare a costului sau rezoluțiunea contractului în cazul în care vânzătorul nu a executat despăgubirea într-un termen rezonabil, cerințe pe care un asemenea profesionist este capabil, cu siguranță, să le îndeplinească.

71. Funcția primordială a vânzătorului în cadrul Directivei 1999/44 este de a livra consumatorului un bun conform cu contractul de vânzare și de a-l repara sau înlocui în cazul unei neconformități³³. În acest scop, noțiunea de vânzător în sensul articolului 1 alineatul (2) litera (c) delimitează sfera persoanelor împotriva cărora consumatorul se poate întoarce în cazul în care bunul nu este conform cu contractul.

72. În consecință, cunoașterea de către consumator a identității vânzătorului este evident imperativă în cazul unei neconformități. Pe de altă parte, cunoașterea identității vânzătorului ar putea fi decisivă și pentru consumatorul care trebuie să aleagă între mai mulți vânzători, consumatorul evaluând în acest caz expertiza, profesionalismul și solvabilitatea vânzătorului, precum și capacitatea sa de a-și îndeplini responsabilitățile în cazul unei neconformități.

73. În cazul în care un profesionist intervine în calitate de intermediar pentru un particular, precum în speță, ignoranța consumatorului în ceea ce privește identitatea vânzătorului ar avea un efect și mai prejudiciabil, întrucât consumatorul nu își cunoaște situația sa juridică și căile de atac de care dispune. Astfel, în cazul în care vânzătorul se dovedește a fi un particular, caracterul obligatoriu al drepturilor consumatorului, consacrat la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 1999/44, nu se aplică, iar consumatorul nu beneficiază de protecția conferită de directiva menționată. În consecință, vânzătorul neprofesionist s-ar putea exonera, printre altele, de orice răspundere în ceea ce privește viciile ascunse ale bunului vândut. Acest exemplu este cu atât mai pertinent în contextul vânzării unui vehicul de ocazie.

74. Rezultă de aici că o protecție eficientă a consumatorului presupune ca acesta din urmă să știe că vânzătorul este un particular. Astfel cum afirmă guvernul belgian, această informație este comparabilă cu „o informație semnificativă de care consumatorul mediu are nevoie, ținând seama de context, pentru a lua o decizie comercială în cunoștință de cauză”, informație pe care vânzătorul este obligat să o ofere consumatorului în temeiul articolului 7 alineatul (1) din Directiva 2005/29/CE³⁴.

75. În consecință, apreciem că conferirea unui efect util Directivei 1999/44 impune să se urmeze interpretarea avută în vedere și să se includă în domeniul de aplicare al articolului 1 alineatul (2) litera (c) profesionistul care acționează în numele și pe seama unui particular, care, prezentându-se consumatorului, dă impresia că a acționat în calitate de vânzător. În această situație, intermediarul a făcut, în opinia noastră, o „alegere irevocabilă” și nu ar trebui exceptat de la obligațiile sale în cazul unei neconformități a bunului, trimițând consumatorul la particularul care ar putea fi de negăsit sau chiar insolubil³⁵.

33 — A se vedea articolul 2 alineatul (1) și articolul 3 din Directiva 1999/44.

34 — Directiva 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori și de modificare a Directivei 84/450/CEE a Consiliului, a Directivelor 97/7/CE, 98/27/CE și 2002/65/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului (JO L 149, p. 22, Ediție specială, 15/vol. 14, p. 260). Articolul 7 alineatul (4) din Directiva 2005/29 menționează, ca exemplu de informație semnificativă, „adresa geografică și identitatea comerciantului, precum sediul social și, după caz, adresa geografică și identitatea comerciantului în numele căruia acționează”.

35 — A se vedea prin analogie Hotărârea Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32, punctele 50 și 51), cu privire la calificarea unui contract drept un „contract încheiat de o persoană pentru o folosință care poate fi considerată străină de activitatea sa profesională” în sensul articolului 13 din Convenția privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, semnată la Bruxelles la 27 septembrie 1968. Cauza privea situația inversă, consumatorul prezentându-se în sensul că acționează în scop profesional. Curtea a decis că instanța națională va trebui, în cazul în care circumstanțele obiective ale dosarului nu sunt de natură să demonstreze corespunzător cerințelor legale că operațiunea care a condus la încheierea unui contract cu dublă finalitate urmărea un scop profesional care nu poate fi neglijat, „să verifice [...] dacă cealaltă parte la contract nu putea ignora în mod legitim finalitatea extraprofesională a operațiunii pentru faptul că pretinsul consumator i-ar fi dat acestuia din urmă impresia în realitate, prin propriul comportament în privința viitorului cocontractant, că acționa în scopuri profesionale”. A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Jacobs prezentate în cauza Gruber (C-464/01, EU:C:2004:529, punctul 51).

76. Interpretarea propusă ne pare a fi conformă cu jurisprudența Curții potrivit căreia sistemul de protecție pus în aplicare prin directivele Uniunii în materie de protecție a consumatorului se bazează pe ideea că un consumator se găsește într-o situație de inferioritate față de un profesionist în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare³⁶.

77. Atunci când consumatorul nu a fost informat că vânzătorul este un particular, există o mare asimetrie a informației între consumator și intermediar³⁷. Această asimetrie poate fi corectată numai la inițiativa intermediarului, pentru care este de altfel ușor în general să remedieze situația³⁸. În plus, asimetria informației va fi creată adeseori sau cel puțin menținută de intermediar. Aceasta confirmă teza potrivit căreia răspunderea vânzătorului în temeiul Directivei 1999/44 trebuie să poată fi impusă intermediarului care, prezentându-se consumatorului, dă impresia că acționează în calitate de vânzător.

78. Interpretarea contrară, care ar exclude, în orice caz, profesionistul care acționează ca intermediar din domeniul de aplicare al articolului 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44, ar aduce atingere obiectivului global urmărit de reglementarea europeană în materie de protecție a consumatorilor și consacrat la articolul 169 TFUE (fostul articol 153 CE), și anume asigurarea unui nivel ridicat de protecție a consumatorilor și, în consecință, încrederea consumatorilor, care este fundamentală pentru piața internă.

C – Cu privire la aprecierea care trebuie efectuată de instanța națională

79. Revine instanței naționale obligația de a verifica, ținând seama de toate împrejurările speței și de ansamblul elementelor de probă³⁹, dacă profesionistul poate fi considerat vânzător în sensul articolului 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44, respectiv dacă, prezentându-se consumatorului, acesta a dat impresia că acționează în calitate de vânzător al bunului în discuție.

80. Cu toate acestea, ne par oportune câteva considerații de ordin general în ceea ce privește aprecierea instanței naționale.

81. În primul rând, trebuie amintită premisa potrivit căreia Directiva 1999/44 nu reglementează răspunderea intermediarului față de consumator⁴⁰. Rezultă de aici, în opinia noastră, că faptul de a impune intermediarului răspunderea vânzătorului în temeiul acestei directive trebuie să rămână excepțional.

36 — A se vedea, în ceea ce privește Directiva 1999/44, Hotărârea Faber (C-497/13, EU:C:2015:357, punctul 42) și, în ceea ce privește Directiva 93/13, Hotărârile Bucura (C-348/14, EU:C:2015:447, punctul 52), Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, punctul 18 și jurisprudența citată), BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731, punctul 17 și jurisprudența citată), precum și Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 48 și jurisprudența citată) și Ordonanța Tarcău (C-74/15, EU:C:2015:772, punctul 24).

37 — A se vedea, în mod similar, Concluziile avocatului general Sharpston prezentate în cauza Faber (C-497/13, EU:C:2014:2403, punctul 66), în ceea ce privește conformitatea cu contractul a bunurilor livrate.

38 — A se vedea de asemenea articolul 7 din Propunerea de directivă a Comisiei din 8 octombrie 2008, menționată la nota de subsol 4 din prezentele concluzii. La articolul 7 alineatul (1) din această propunere, Comisia propusese obligarea intermediarului să îl informeze pe consumator, înaintea încheierii contractului, că acționează în numele sau pe seama unui alt consumator și că contractul încheiat nu poate fi considerat drept un contract între un consumator și un comerciant, ci drept un contract între doi consumatori, care nu este inclus, prin urmare, în domeniul de aplicare al directivei. În plus, potrivit articolului 7 alineatul (2), intermediarul care nu respectă obligația de informare ar fi considerat drept parte care a încheiat contractul în numele propriu. Cu toate acestea, articolul 7 din propunere nu a fost reținut. A se vedea în special Orientarea generală a Consiliului, adoptată la 24 ianuarie 2011 [2008/196 (COD)], și amendamentele Parlamentului European, adoptate la 24 martie 2011, în privința propunerii Comisiei (JO 2012, C 247 E, p. 55).

39 — A se vedea în acest sens, în ceea ce privește noțiunea de consumator, Hotărârile Faber (C-497/13, EU:C:2015:357, punctul 38-48) și Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, punctele 22 și 23), precum și Ordonanța Tarcău (C-74/15, EU:C:2015:772, punctul 28).

40 — A se vedea punctul 50 din prezentele concluzii.

82. În consecință, intermediarul care nu face decât să asigure intrarea în legătură a consumatorului cu proprietarul neprofesionist nu ar trebui considerat, în niciun caz, vânzător în sensul directivei menționate. Pentru a imputa această răspundere intermediarului, ar trebui cel puțin ca acesta din urmă să fi participat în mod activ la vânzare.

83. În această privință, instanța de trimitere poate ține seama de toate circumstanțele care încadrează rolul profesionistului în vânzarea în discuție și mai ales de faptul că bunul a fost expus în unitatea profesionistului.

84. În general, o asemenea constatare determină, în opinia noastră, o prezumție puternică în sensul că consumatorul a avut impresia că profesionistul acționa în calitate de vânzător. Într-o asemenea situație, considerăm că revine profesionistului care urmărește să se exonereze de răspunderea în temeiul Directivei 1999/44 sarcina de a dovedi că consumatorul știa sau trebuia să știe, în momentul încheierii contractului de vânzare, că vânzătorul era un particular. Arătăm că ar fi ușor, în general, pentru profesionist să probeze cunoașterea de către consumator a identității vânzătorului neprofesionist. Este suficient ca profesionistul să probeze că a informat consumatorul cu privire la aceasta, ceea ce intermediarul este, în mod incontestabil, cel mai în măsură să demonstreze.

85. În plus, instanța de trimitere poate lua în considerare și următoarele circumstanțe pentru a determina dacă profesionistul, prezentându-se consumatorului, a dat impresia că a acționat în calitate de vânzător:

- eforturile concrete depuse de profesionist în contextul vânzării;
- amploarea corespondenței și dialogul dintre consumator și profesionist;
- faptul că consumatorul a predat profesionistului prețul bunului și
- cheltuielile efectuate de profesionist referitor la vânzare, în măsura în care consumatorul a avut cunoștință de acestea.

86. Instanța de trimitere poate stabili de asemenea dacă profesionistul vinde, în general, bunuri de consum de tipul specific care face obiectul vânzării în discuție și să țină seama de acest element.

87. În al doilea rând, ne pare clar că respectarea principiului efectivității protecției consumatorului nu poate merge până la a suplini integral pasivitatea totală a consumatorului vizat⁴¹. Astfel, intermediarul nu ar trebui să fie considerat vânzător în sensul Directivei 1999/44 atunci când instanța națională consideră că consumatorul mediu, și anume un consumator normal informat și suficient de atent și de avizat⁴², nu putea ignora în mod legitim, în momentul încheierii contractului de vânzare, că profesionistul acționa numai în calitate de intermediar pentru un particular⁴³. În această privință, un contract de vânzare scris care conține numele vânzătorului neprofesionist ar fi o indicație foarte clară cu privire la cunoașterea acestui element de către consumator, în măsura în care acest document este înmănat consumatorului anterior încheierii contractului de vânzare.

41 — A se vedea Hotărârea Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 56 și jurisprudența citată).

42 — A se vedea Hotărârea Bucura (C-348/14, EU:C:2015:447, punctul 56).

43 — A se vedea, în mod similar, Hotărârea Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32, punctul 51), în ceea ce privește calificarea unui contract ca un „contract încheiat de o persoană pentru o folosință care poate fi considerată străină de activitatea sa profesională” în sensul articolului 13 din Convenția privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, semnată la Bruxelles la 27 septembrie 1968.

D – Cu privire la remunerația intermediarului

88. Problema remunerației intermediarului pentru intervenția sa are legătură cu raportul contractual dintre proprietarul neprofesionist și intermediar, care este, în general, în afara domeniului de aplicare al Directivei 1999/44, cu excepția dreptului vânzătorului final de a se întoarce, în temeiul articolului 4 din aceasta, împotriva intermediarului pentru o neconformitate cauzată de un act sau de o omisiune a acestuia din urmă⁴⁴.

89. În plus, faptul că intermediarul este sau nu este remunerat pentru intervenția sa nu ne pare pertinent din punctul de vedere al consumatorului. În general, consumatorul nu este conștient de faptul că intermediarul este sau nu este remunerat.

90. Astfel, după cum susțin Comisia și guvernul austriac, considerăm că faptul că intermediarul este sau nu este remunerat pentru intervenția sa nu este pertinent pentru aprecierea în temeiul articolului 1 alineatul (2) litera (c), care vizează să se stabilească dacă profesionistul trebuie considerat vânzător în sensul directivei⁴⁵.

91. La prima vedere, a-i impune intermediarului obligațiile vânzătorului care decurg din Directiva 1999/44, în condițiile în care nu a primit nicio remunerație sau, cel mult, o remunerație foarte modestă, poate părea nerezonabil.

92. Cu toate acestea, trebuie amintit că intermediarul nu suportă în mod obligatoriu sarcina economică finală. Dimpotrivă, în cazul neconformității bunului vândut, al cărei cost ar reveni intermediarului ca vânzător în sensul Directivei 1999/44, intermediarul s-ar putea întoarce, în temeiul articolului 4 din Directiva 1999/44 și conform condițiilor prevăzute de dreptul național pertinent, împotriva persoanei sau a persoanelor responsabile, respectiv, în general, împotriva proprietarului neprofesionist.

93. În mod efectiv, interpretarea pe care o propunem cu privire la articolul 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44 presupune doar că intermediarul își asumă riscul de insolvabilitate a proprietarului neprofesionist, ceea ce constituie însă un aspect fundamental pentru consumator. Acest rezultat ne pare departe de a fi nerezonabil, ținând seama de faptul că intermediarul poate elimina cu ușurință acest risc prin informarea consumatorului cu privire la identitatea vânzătorului neprofesionist sau prin adăugarea unei prime de risc la remunerația stabilită pentru intervenție.

VI – Concluzie

94. Având în vedere cele de mai sus, propunem Curții să răspundă la întrebarea preliminară adresată de cour d'appel de Liège (Curtea de Apel Liège, Belgia) după cum urmează:

„Articolul 1 alineatul (2) litera (c) din Directiva 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 mai 1999 privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe trebuie interpretat în sensul că include profesionistul care acționează în numele și pe seama unui particular, indiferent dacă este sau nu este remunerat pentru intervenția sa, în măsura în care intermediarul, prezentându-se consumatorului, dă impresia că a acționat în calitate de vânzător.”

44 — A se vedea punctul 12 din prezentele concluzii.

45 — Guvernul german arată că împrejurarea că profesionistul primește din partea proprietarului o remunerație pentru intervenția sa ar putea fi un indiciu cu privire la faptul că nu vinde în nume propriu, ci în numele proprietarului, în măsura în care consumatorul are cunoștință de această remunerație. Suntem de acord cu privire la acest aspect, însă ridicăm problema dacă această ipoteză s-ar putea realiza în mod concret, dat fiind că consumatorul este conștient rareori de raportul contractual dintre vânzător și intermediar.